

PHÂN BỐ SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP VÀ CÔNG NGHIỆP THỰC PHẨM Ở MỸ

HOÀNG THỊ CHÍNH
(Đại học Kinh tế TP.HCM)

Chuyên môn hóa sản xuất nông nghiệp theo vùng có điều kiện tự nhiên phù hợp là một trong những nhân tố quan trọng thúc đẩy sản xuất nông nghiệp ở Mỹ. Theo tính toán của các nhà kinh tế thì riêng điều đó đã làm tăng tới 7% năng suất các loại cây trồng.

Lịch sử phát triển nước Mỹ đã hình thành tương đối rõ rệt các vùng có điều kiện tự nhiên không giống nhau, thích hợp với những loại cây trồng riêng biệt. Chẳng hạn vùng đồng bằng phía Bắc và phía Nam với đất đai màu mỡ, địa hình bằng phẳng, lượng mưa ổn định, nhiệt độ thích hợp được bố trí trồng lúa mì, bắp và chăn nuôi heo. Vùng Đông Nam, do khí hậu ẩm áp, được bố trí chăn nuôi gia cầm với những chuồng trại hết sức giản đơn. Các loại cây trồng thâm canh cao và hiệu quả như rau, vườn, đậu nành được bố trí ở những vùng có điều kiện thuận lợi, cho phép sử dụng đầy đủ các điều kiện tự nhiên - sinh học, đảm bảo một khối lượng sản phẩm ổn định, giá thành hạ và chất lượng cao.

Một đặc điểm trong nông nghiệp Mỹ là mức độ chuyên môn hóa rất cao: 50% khối lượng sản phẩm của hầu hết các ngành nông nghiệp chỉ tập trung ở một số bang nhất định. Thí dụ bắp được trồng ở tất cả 48 bang, nhưng chỉ 5 bang trong số đó đã đảm bảo được 50% sản lượng bắp toàn quốc. Lúa mì được trồng ở tất cả 42 bang thì 6 bang đã cho sản lượng tới 52%. Về bông, 72% sản lượng toàn quốc chỉ tập trung ở 4 bang. Mức độ chuyên môn hóa cao đặc biệt trong ngành trồng vườn và khoai tây. Gần 50% sản lượng khoai tây tập trung ở các bang Idaho, Maine và Washington; 50% táo tập trung ở 3 bang, Washington, New York và Michigan; 42% anh đào tập trung ở bang Michigan. Có khí hậu ẩm áp thích hợp với nhiều loại cây trồng, đặc biệt là cây ăn trái, bang California đã cung cấp tới 70% đào và dâu tây, 90% nho, 90% mận và 97% mơ cho cả

nước. Chỉ riêng một địa hạt Fres-No của bang này đã cung cấp tới 1/4 sản lượng nho toàn quốc.

Do việc tập trung hóa cao độ vào những vùng có điều kiện tự nhiên thuận lợi trong các xí nghiệp quy mô lớn, số lượng các nông trại ven thị ở Mỹ có xu hướng giảm và vai trò của nó trong việc đáp ứng nhu cầu thực phẩm tươi sống cho các thành phố lớn không còn quan trọng như trước nữa. Thí dụ nông nghiệp ngoại ô thành phố New York chỉ đáp ứng khoảng 20% nhu cầu về khoai tây và thịt heo cho 18 triệu dân thành phố này.

Xuất phát từ đặc điểm tự nhiên của mỗi vùng và nhu cầu nông sản phẩm trong cả nước, người ta phân công nhiệm vụ cung ứng cho từng vùng theo những khoảng thời gian nhất định trong năm, chẳng hạn rau xà lách và cà chua được sản xuất quanh năm ở 2 bang California và Arizona. Từ tháng 1 đến tháng 5, nhu cầu cả nước về cà rốt do bang Texas đáp ứng, từ tháng 6 đến tháng 12 - do bang California đáp ứng. Có tới 40% nhu cầu dưa chuột tươi do bang Florida cung cấp trong mùa thu và mùa đông. Từ tháng 1 đến tháng 6 chỉ có một nơi duy nhất cung cấp ớt ngọt cho toàn quốc, đó là bang Florida. Những tháng còn lại, nhu cầu về ớt ngọt được giải quyết chủ yếu do nhập khẩu từ Mêhicô. Nhu cầu khoai tây sớm do 2 bang California và Florida đảm nhiệm, còn vào mùa hè và mùa thu thì lại do các bang Idaho, Maine và Washington cung cấp.

Mức độ chuyên môn hóa cao đòi hỏi một cơ sở hạ tầng hoàn chỉnh, chủ yếu là vận chuyển, chế biến và bảo quản nông sản phẩm. Phương tiện chủ yếu để vận chuyển nông sản phẩm ở Mỹ là ô tô (giải quyết 65% toàn bộ khối lượng vận chuyển). Gần 90% chiều dài đường bộ được rải nhựa tốt cho phép ô tô chờ hàng với vận tốc 100km/giờ. Để đảm bảo chất lượng sản phẩm đến những vùng xa, người ta dùng hệ

thống xe lạnh đảm nhận một khối lượng vận chuyển trên 500 triệu tấn. Ngoài ra vận chuyển bằng đường hàng không đối với các loại sản phẩm như đào, dâu tây, hoa mận tây đến những vùng xa và ra nước ngoài cũng là một hình thức vận chuyển quan trọng ở Mỹ.

Ở Mỹ vấn đề chế biến và bảo quản nông sản phẩm được đặc biệt lưu tâm. Ngày nay công suất của các nhà máy chế biến và dung tích các kho chứa đã vượt sản lượng nông sản phẩm hàng năm. Nếu tính trung bình thì tỉ lệ công suất dự trữ trong những năm được mùa đã đạt tới 20%. Tổng dung tích các kho chứa ngũ cốc lớn hơn 1,5 lần so với sản lượng ngũ cốc

hàng năm. Năm 1986, dung tích của 1600 kho ngũ cốc đạt tới 650 triệu tấn. Trong thống kê bảo quản hiện đại, đặc biệt đối với các loại sản phẩm tươi sống như rau, khoai tây, trái cây, trứng, thịt có các buồng lạnh để bảo quản lâu dài và tự động hóa tất cả các khâu.

Chuyên môn hóa cao độ trong sản xuất dẫn tới chuyên môn hóa cao độ trong chế biến. Bang California tập trung tất cả các nhà máy chế biến cà chua và quả khế. Gần 100 sản phẩm từ khoai tây được chế biến tại các bang Idaho, Maine và Washington. Tại bang Texas có tới 300 nghiệp giết mổ và 80 nhà máy chế biến thịt. 65% xí nghiệp sản xuất thức ăn gia súc tập trung ở 3 bang trồng bắp chính. Việc tập trung cao độ các xí nghiệp chế biến ở những nơi sản xuất đã cho phép sử dụng một cách hiệu quả nhất các phế phẩm giữa các ngành với nhau và hạn chế tới mức thấp nhất sự tổn thất sản phẩm trong toàn bộ dây chuyền sản xuất. Ngoài ra, giá thành vận chuyển của sản phẩm sau khi chế biến thường rẻ hơn nhiều vì trọng lượng đã giảm từ 4 đến 10 lần so với nguyên liệu. Bằng các phương pháp bảo quản hiện đại, chất dinh dưỡng được bảo tồn trọn vẹn nên nông sản phẩm chế biến ở Mỹ rất hấp dẫn người tiêu dùng.

Cách phân bố tối ưu sản xuất nông nghiệp theo từng vùng của đất nước, phát triển mạnh mẽ cơ sở hạ tầng, việc tập trung cao độ các xí nghiệp chế biến và vận dụng các phương pháp bảo quản hiện đại đã mang lại hiệu quả kinh tế rất lớn trong sản xuất nông nghiệp ở Mỹ. Thiết tưởng cũng là bài học kinh nghiệm cho các nước muốn có một nền nông nghiệp phồn thịnh.

HT

(Theo Kinh tế nông nghiệp)

Liên X